

CSAPÓ CSABA

Ferenc József személyi védelme a dualizmus kori Magyarországon

A Magyar Országos Levéltár belügyminisztériumi rezervált iratai között számtalan olyan aktát találunk, amelyek az uralkodó utazásainak vagy általában a személyének védelmével foglalkoznak. Feltűnő, hogy a belügyminiszter az 1890-es évekig csak ritkán és akkor is csak az általánosságok szintjén, az után azonban szinte mindenkor részletekbe menő tájékoztatást kért a király megjelenéséhez kapcsolódó biztonsági intézkedésekről. Az 1867 utáni három évtizedben is számtalan jelzés érkezett a Ferenc József ellen tervezett merényletekről, de később mindegyikről bebizonyosodott, hogy vagy elmebeteg fantáziálásáról, vagy ismeretlen feljelentők minden alapot nélkülöző passziójáról van szó.¹

A biztonsági intézkedésekben a századforduló előtti évtizedben történő változtatás nem véletlen, ugyanis ekkor az anarchisták számos merényletet követtek el Európában. A legismertebb eset kétségtelenül Erzsébet királyné meggyilkolása Genfben, de legalább ennyire figyelmeztető lehetett Umberto olasz király, Sagasta spanyol miniszterelnök és Carnot francia köztársasági elnök meggyilkolása, vagy a III. Napóleon elleni sikertelen bombamerénylet.² Ezekben a merényletekben közös vonás az elkövetők anarchista szellemisége és olasz nemzetisége. Elsősorban kiterjedt nemzetközi kapcsolataik, a nyomon követésük nehézségei és az államok vezetői elleni merényletek miatt tartották veszélyesnek őket, és nemzetközi összefogással próbálták fellépni ellenük. Így például Umberto meggyilkolása után egy hónappal érkezett Budapestre a közös külügyminiszter washingtoni török követségéről származó értesülése, amelyben a gyilkos Gaetano Bresci lehetséges társairól értesíti a magyar hatóságokat. Tájékoztatása szerint vele együtt más anarchisták is azért utaztak haza Amerikából, hogy az osztrák–magyar, a német és a görög uralkodót meggyilkolják, ezért mindenkit fokozott óvatosságra intett.³

¹ Magyar Országos Levéltár (MOL), Belügyminisztérium (BM) Reservált iratok (Res.) 5. tételében, szinte minden év anyagában.

² <http://www.huszadikszazad.hu/politika/meggyilkoltak-umberto-olasz-kiralyt>

³ MOL BM Res. 36. d. 1900. 5. t. 808.

Bosznia annexiója után a jelentésekben rendszeressé vált az uralkodót fenyegető, Szerbiához köthető merényletkísérletek emlegetése. 1908-ban a bécsi rendőr-igazgatóság Belgrádból szerzett bizalmas értesülései szerint „egy szerb wojwoda” tízezer frankért tíz embert bérelt fel, hogy Bécsben vagy Budapesten öljék meg a királyt.⁴ Egy évvel később a közös hadügyminisztérium értesülése alapján indult vizsgálat. Tudomásukra jutott, hogy Szerbia állítólag orosz terroristákat fogadna fel, akiknek a feladata Ausztria és Magyarország befolyásos politikusaiknak a megölése, fontos épületek és közlekedési csomópontok, vasutak elleni merényletek elkövetése lenne.⁵ Ez az információ 1910-ben kapott különös jelentőséget, amikor az uralkodó Boszniába látogatott. Thallóczy Lajos, a közös pénzügyminisztérium (!) osztályfőnöke a minisztere megbízásából bizalmas levélben arra hívta fel a budapesti rendőrfőkapitány figyelmét, hogy az uralkodó személyi védelmét a bécsi rendőrség által kiküldött egy rendőrtiszt és öt detektív mellett ugyanennyivel erősítse meg. Az iratok homályos megfogalmazásából csak az derül ki, hogy a magyar és osztrák tiszt a vonaton kísérte az uralkodót, a detektívek pedig polgári ruhában, a tömegben elvegyülve, a beszélgetéseket kihallgatva gyűjtötték az információkat.⁶ Ez azon ritka esetek egyike, amikor – mint később kiderült, feleslegesen – az idős uralkodó is tartott a támadástól. Schratt Katalinhoz írt levelében így fogalmaz: *„Remélhetőleg Boszniában nem lesz túl forró a helyzet, és jól átvészелеm majd az egészet [...] Nagyon, nagyon köszönöm, hogy imádkozni akar értem, és kérem is, imádkozzon értem az egész boszniai expedíció alatt.”*⁷

Az uralkodó személyét érintő fenyegetés – egy-egy esetet leszámítva – tehát nem elég konkrét, hogy kiemelt esetként lenne kezelhető, ezért Ferenc József védelmének egész hálója alakult ki. Biztosítani kellett a Magyarországra érkezését, az esetleges programokat és az elutazását. A vasúton érkező király vonatát is ennek megfelelően állították össze, illetve pontosan meghatározták a személyzet feladatait. A szerelvényt a kiinduló állomásokon és hosszabb tartózkodás idején az adott állomáson is átvizsgálták. A mozdonyon tartózkodó fűtőházfőnök és mérnök feladata volt a rendellenességeket telefonon jelenteni a szintén a vonaton utazó államvasutak elnök-vezérigazgatójának, aki az utasításokat kiadhatta. Az állomásokon tizenöt perccel, nyílt pályán pedig két

⁴ Uo. 61. d. 1908. 5. t. 723.

⁵ Uo. 63. d. 1909. 5. t. 32.

⁶ Uo. 65. d. 1910. 5. t. 415. és 527.

⁷ Brigitte Hamann: Kedves jó barátném! Ferenc József levelei Schratt Katalinhoz. Európa Kiadó, Budapest, 2000, 305. o.

órával a király vonatának áthaladása előtt be kellett szüntetni a tolatásokat. Még szigorúbb rendelkezések vonatkoztak a „munka- és anyagvonatokra”, amelyeknek már négy órával a különvonat érkezése előtt el kellett hagyniuk az illető vonalat. Az udvari lokomotív meghibásodása esetére állandó készenlétben álltak tartalékmozdonyok is, az egyik folytonosan egyállomásnyi távolságból követte a különvonatot. A vonal állomásain természetesen előre tudtak az érkezéséről, a pályaudvaron való tartózkodásáról pedig kötelesek voltak a következőt sürgőnnyel értesíteni.⁸ A sínpálya állapotát a XIX. században hosszú évtizedekig egy előfutó vonattal ellenőrizték, de a századfordulón már „csak” pályafelügyelők és vasúti öröket alkalmaztak. A vasúti pályafelügyelők feladata elsősorban annak megakadályozása volt, hogy a vasúti síneket valaki megrongálja. Rendszeresen végigjárták a felügyeletükre bízott szakaszt, ellenőrizték a biztosítóberendezéseket, a sínek és a talpfák állapotát.⁹ A századforduló után egyre gyakrabban vettek igénybe csendőrségi segédletet erre a feladatra. 1908-ban a III. (budapesti) csendőrpáncsnokság kilencven, egy évvel később kilencvenegy csendőrt rendelt ki ebből a célból. A biztonsági intézkedések azonban nem befolyásolhatták a megszokott nyugalmat, ugyanis Ferenc József rendszeresen éjszaka utazott, az idejét alvással töltötte, míg nappal a vonaton is a megszokott hivatali munkáját végezte. A mozdony ezért nappal csak kivételes esetben, éjjel pedig egyáltalán nem sípolhatott.

Az 1890-es évekre a vasútvonalakon túlmenően kialakult a király személyi védelmének az a rendszere is, amelyen csak a legkritikább esetben változtatnak. Különbséget tehetünk a budapesti és a vidéki utazások között, mert a fővárosi „bevonulások”, nagyobb tömegeket megmozgató rendezvények esetén a legkritikább esetben találkozunk a mai értelemben vett testőri tevékenységgel. 1867 márciusában, az uralkodó díszes bevonulásakor úgy tervezték, hogy az útvonal teljes hosszában „a testületek, zászlók és jelvényeikkel, nemkülönben az összes hitfelekezetű tanuló ifjúság képezendnek élő sorfalat”.¹⁰ Az elképzelés nem igazán vált be, mert a lelkes tömeg gyakran elállta a menet útját, az uralkodó csak jelentős késéssel érkezhett meg a várba.¹¹ Néhány nappal később pedig majdnem tragédiát okozott, hogy a Ferenc József előtti tisztelgésből hazatérő hatalmas tömeg alatt csaknem leszakadt a Lánchíd.¹²

⁸ P.: Hogy utazik a magyar király? Vasárnapi Ujság, 1906. február 11.

http://www.epa.hu/00000/00030/02687/pdf/VU_EPA00030_1906_06.pdf

⁹ Frisnyák Zsuzsa: Fejezetek az udvari és a kormányzati utazások történetéből. Magyar Államvasutak Rt., Budapest, 2000, 68. o.

¹⁰ MOL BM Elnöki iratok (Eln.) 2. cs. 1867. I. t. 62.

¹¹ Pesti Napló, 1867. március 13.

¹² Pesti Napló, 1867. március 16.

A kezdeti szervezési nehézségekből azonban igyekeztek tanulni. A legjobb példa erre a koronázás 25 éves jubileumának megünneplése, amikor az előzetes tervekben öt nap alatt összesen félmillió – döntően vidéki – érdeklődő részvételére számítottak. A hivatalos szervek szerint a kérdés továbbra sem elsősorban a közbiztonság oldaláról kívánt megoldást, a tömeg lezárt területekről való távol tartását, irányítását, kontrollját kellett mindenekelőtt megoldaniuk. Kiemelten foglalkoztak az uralkodó megérkezésének és a bevonulási díszmenetnek a biztosításával, a fáklyásmenet alatt a Lánchídra csak kisebb csoportokban engedték fel az ünneplőket. A főkapitány elsősorban a kordon, nem pedig egy esetleges merénylet miatt tartotta szükségesnek öt-ezer katona igénybevételét.¹³

1896-ban, a Ferenc József híd átadásánál a budapesti főkapitány hatoldalas rendeletben részletezte a nyugodt lebonyolításhoz szükséges rendőri intézkedéseket, de ezekben sem merült fel az uralkodó személyi védelmének kérdése. Az útvonalat öt szakaszra osztották, mindenhol megjelölték a rendért felelős személy és alárendeltjeinek nevét és beosztását, de a kirendelt 350-400 rendőr feladata csak a szabad közlekedés fenntartása volt. Az egyik szakasznak adott utasítás szerint a rendőrök feladata „*az útvonal szabadon tartása. A nézőközönség csak a járdán foglalhat helyet. Ő Felsége fogatainak közeledtekor a szembe jövő kocsik az útból elterelendők, illetve megállítandók. A Kálvin téren a lóvasúti és villamos vasúti keresztezésnél a kocsik az udvari fogatok közeledtével kellő időben megállítandók. 10 óra után terhes kocsik a Vámház körút felé nem bocsátandók, hanem a Kálvin térről nyíló többi utcába terelendők. Feladatát képezi egyáltalában mindennemű intézkedések megtétele, melyek Ő Felsége fogatainak és az ünnepélyhez hajtató egyéb kocsik akadálytalan közlekedése biztosítására szükségesnek mutatkoznak.*”¹⁴ A közönség távol tartása, a forgalom korlátozása persze önmagában is a kiemelt személy védelmének eszköze lehet, de Ferenc József esetében ez volt az egyetlen óvintézkedés, amely a városban közvetlenül érintette.

Több visszaemlékező kiemeli, hogy Ferenc József az utazásain ki nem állhatta személyének szigorú védelmét, ezt a kíséretének mindenkor figyelembe kellett vennie. „*Amerre az udvari vonat elrobogott, sehol egy csendőr. De ha jobban a fák háta mögé, a hidak környékére, vagy a bozótba néztünk, mindenütt megvillant a csendőr szuronya. Budapesten az elutazáskor a kíséret néhány perccel a király fogata előtt, egyenként hajtattott ki a pályaudvarra,*

¹³ MOL BM Eln. 145. cs. 1892. I. t. 1476.

¹⁴ Uo. 175. cs. 1896. I. t. 4573.

és ott sorfalat állva, a főpolgármesterrel, a polgármesterrel, a rendőrfőkapitánnyal és a Magyar Államvasutak elnökgazgatójával együtt vártuk be a király érkezését. Az útvonalon pedig a közönség állt sorfalat. Sehol sem volt egy rendőr sem; ha egy udvari kocsi feltűnt az uccasarkon, mind eltűnt. De ha jobban benézett az ember a melléukcákba, a falhoz lapulva ott állt a rendőr, többedmagával. A közönség soraiban pedig lehetett detektív akárhány.”¹⁵ Az idézet inkább csak a király gondolkodásmódját, elvárásait mutatja be, a díszes bevonulások alkalmával természetesen nem lehetett eltüntetni a rendre felügyelő több száz rendőrt vagy katonát, a rendszeres vidéki utazásokon pedig a csendőrök nem bújhattak a bokrok mögé. Feladatuk ugyanis sokkal inkább a megelőzés, mintsem a hintóban ülő személy közvetlen védelme volt.

A vidéki utazásokhoz kapcsolódó biztonsági intézkedésekről még a hivatalos iratokban is évtizedekig csak egy-egy „szükséges”, vagy „megszokott” szavakkal jelzett megjegyzés tanúskodik, ami – a későbbiek ismeretében – a csendőrségi létszám ideiglenes felemelését és a gyakoribb őrzőjáratokat jelentheti. A szervezés részleteiről pontos adataink a századfordulótól vannak. A király Budapestre utazásáról a percre pontos érkezési időpont megadásával minden alkalommal a főhadsegéd küldött rejtjeles táviratot a miniszterelnökségnek, majd ők értesítették a belügyminisztert, aki pedig utasította a vonat útvonalába eső csendőr-parancsnokságokat, valamint a pozsonyi és a fogadásért felelős budapesti rendőrfőkapitányokat.

Vidéki utazás esetén különbséget tehetünk a Budapestről kiinduló hivatalos utazások, vadászatok, illetve a Bécsből induló, nyugat-magyarországi utak között. A birodalom fővárosából általában egy-két napos hadgyakorlatokra jött el az uralkodó. Ezek elsősorban abban különböztek a budapesti indulástól, hogy Bécsből gyakran még a miniszterelnökséget sem értesítették, egyedül a helyi hatóságok szereztek róla – véletlenül, vagy legalábbis teljesen esetlegesen – tudomást. Az uralkodó sokszor egy-két nappal a gyakorlat előtt döntött az utazásról, így a fogadása a felkészületlen városokat és megyéket szinte megoldhatatlan feladat elé állította. Most mégis egy olyan esetet kívánunk először röviden bemutatni, amikor a főhadsegéd kb. egy hónappal a látogatás előtt értesítette a miniszterelnökséget az egynapos tartózkodásról, de a szervezéssel kapcsolatban mégis jól szemlélteti a helyhatóságokra háruló feladat nagyságát.

1899 augusztusában Veszprém megye főispánjához érkezett az utasítás, hogy készüljenek fel a király érkezésére, aki Pápa környékén lovassági had-

¹⁵ Pápay István: Visszaemlékezések I. Ferenc József és IV. Károly királyról. Budapest, 1928, 53–54. o.

gyakorlaton vesz részt. Percre pontosan megadták a vonat érkezésének idejét, a fogadására kötelezően felsorakozó személyeket, továbbá megtiltották az ünnepélyes tisztelegést, beszédeket stb. A főispán kilenc nappal később kész tervekről és a már meghozott intézkedésekről számolt be. Rendelkezett az utak rendbehozataláról, a „rendnek, közbiztonságnak, a köztisztaságnak legerélyesebb foganatosságáról”. A városi főút teljes hosszában a főiskola diákjai, a tűzoltóság, valamint a polgári kör tagjai kordonnal tartják majd távol az érdeklődőket. Intézkedett, hogy a király érkezése előtti napon „minden nem megyebeli illetőségű elzúllott vagy gyanús egyén a városból eltoloncoltassék vagy rendőri felügyelet alá helyeztessék”¹⁶. A város polgármesterének elküldte a budapesti főkapitánytól kapott anarchista személyleírását, aki állítólag a nyugati megyékben (!) tartózkodik. Intézkedett továbbá, hogy a város hatalmas forgalommal járó országos vásárát októberre tegyék át. A későbbi levelezésből az is kiderül, hogy a szervezéskor két olyan problémát kellett volna megoldaniuk, amelyre önerőből képtelenek voltak. A hat hete tartó szárazság miatt nem tudták locsolni az utakat, valamint kevés emberük volt a három kilométer hosszú főút védelméhez. A fővárosi rendőrség végül a már korábban kirendelt nyolc detektíven túl húsz rendőrrel, a csendőrség pedig a környékbeli őrsök létszámának jelentős felemelésével sietett a segítségükre.

Az egy hónapos levelezés, egyeztetés eredményeként tehát minden készen állt az uralkodó fogadására, ő azonban a megérkezése előtti napon lemondta az utat, a hadgyakorlat pedig elmaradt. A Belügyminisztériummal kapcsolatot tartó, a szervezésért elsősorban felelős megyei főispán igyekezett megfelelni felettese elvárásainak, de a gyakorlati tennivalókat jól láthatóan átgengedte gyakorlottabb alispánjának. Elég idő állt azonban rendelkezésükre, hogy – mint minden hétköznapi utazás esetén – az esetleges hiányosságokat kijavítsák.

1901-ben egy váratlan, bár nem példa nélküli esemény történt, amelyből az is kiderül, hogy vészhelyzetben a közigazgatás képes a gyors és hatékony döntések meghozatalára. A király ekkor Bécsből a brucki laktanya meglátogatására készült. Bruck an der Leitha közvetlenül a határ mentén, a Lajta partján, de még osztrák területen fekvő városka, saját határátkelővel, a laktanya és a lőtér azonban már magyar területen található. Vele szemben, a Lajta másik partján a magyar határközség, Királyhida terül el. Június 22-én Moson vármegye főispánja táviratban értesítette a belügyminisztert, hogy a király 25-én reggel érkezik, és kéri, hogy a szokásoknak megfelelően a budapesti

¹⁶ MOL BM Eln. 206. cs. 1899. I. t. 4197.

rendőrségtől küldjenek ki két detektívet, akik másnap délután Királyhida szolgabírójánál jelentkezzenek eligazításért. Néhány órával később azonban már arról értesíti, hogy egy Svájc-ból érkezett névtelen levél szerint az uralkodó ellen merénylet készül, ezért elrendelte a csendőrség megerősítését, és további hat nyomozót kér.

Az események sajátos színfoltja a névtelen levél, amelynek a komolyságát a zavaros, néhol érthetetlen megfogalmazásai miatt a kezdetektől kétségbe vonták, sőt azt is feltételezték, hogy esetleg egy elmeháborodott írhatta. Mégis szigorú intézkedéseket léptettek életbe, mert gyanúsnak találták, hogy az illető már három nappal a magyar hatóságok előtt tudott az uralkodó útjáról. Már a levél megérkezése napján konkrét intézkedéseket tartalmazó rendeletet bocsátottak ki, amelyben a szokásos utasításokon túlmenően (utak tisztítása és locsolása, község feldíszítése, diadalkapuk állítása stb.), a „rendkívüli körülmények” miatt megszigorították a közbiztonsági rendszabályokat:

- az építkezések miatt nagyon sok olasz munkás volt ekkor Királyhídán, őket szigorú felügyelet alá helyezték, irataikat elvették és ellenőrizték;
- 23-án, a király megérkezése előtt két nappal, a vármegyei tisztviselőkből és a község előjárósági tagjaiból portyázó csapatokat állítottak össze, amelyek őrzőratokat indítottak, valamint ellenőrizték a vonaton érkező utasokat;
- 24-én hat órakor őrszemek jelentek meg a két Lajta-hídnál, a bokrosabb helyeken, árkoknál, kőbányánál, este pedig minden létező utat és ösvényt lezártak, és csak a magukat igazolni tudó személyeket engedték tovább;
- Ferenc József megjelenése az előzetes program szerint csak annyiban érintette a községet, hogy reggel az uralkodó azon keresztül lovagolt ki a gyakorlótérre, délután pedig ugyanott tért vissza. Ezért némileg talán túlzásnak tűnik, hogy reggel 4 és 10 óra között az érintett területen tilos volt a teherkocsikkal való közlekedés, délután pedig az italt árusító helyiségekben (pálinkamérések, sörház, kávéház) csendőr őrszemeket állítottak;
- a katonai gyakorlótéren 200 méternél közelebb nem engedtek polgári személyeket a király közelébe;
- a kiadó szobák tulajdonosainak be kellett jelenteniük az idegeneket.

Az ilyen esetekben szokásos budapesti detektíveken túlmenően 48 csendőr ügyelt a biztonsági szabályok betartására. Az uralkodó kb. 24 órát töltött a hadgyakorlaton, természetesen semmi inzultus nem érte, az előzetes menetrend szerint érkezett és távozott. Az igazoltatások során négy személyt állítottak elő, hármat rövid idő után elengedtek. Egyikük üres töltényhüvelyeket gyűjtött a lötéren, egy „*magyar származású elzüllött színész*” csak énekelőadást tartott vol-

na a községben, egy olasz munkás pedig nehezen tudta magát igazolni. A másik olasz letartóztatottáról viszont kiderült, hogy Ausztriában korábban héthavi börtönrre ítélték, majd kitiltották az ország egész területéről. Ugyanez lett a sorsa Magyarországon is, kitiltották, majd átadták az olasz hatóságoknak.

Az események érdekessége, hogy amíg a magyar hatóságok a polgári és csendőri erők összpontosításával és eligazításával, szigorú ellenőrzésekkel és a lakosság távol tartásával voltak elfoglalva, az osztrák oldal másként gondolkodott. *„Abból indulva ki, hogy a lakosság loyaltitása a legjobb övintézkedés”*, egyszerűen nyilvánosságra hozták a merénylet tervét, ismereteink szerint más lépésre nem is került sor.¹⁷

Korábban már említettük, hogy a szervezés tekintetében lényeges különbség volt a Bécsből induló, általában egy-két napos nyugati határszéli látogatások és a budapesti kezdetű hosszabb vidéki utak között. A hadgyakorlatokhoz kötődő rövid viziteknel a feladatok összehangolása és a részletek kidolgozása, így a közbiztonsági feladatok megszervezése is döntően a helyi közigazgatásra hárult, a minisztériumok csupán a felmerülő problémák megoldásához nyújtottak segítséget. A Budapestről a távoli vidékekre történő többnapos, egy-két hetes utaknál szükség volt a helyi szervezetek összehangolására, szorosabb ellenőrzésére, ezért az országos hatáskörű szervezetek (minisztériumok, csendőrség stb.) átvették az irányítást. A közbiztonság fenntartásáért és az uralkodó védelméért az illetékes csendőrkerület parancsnoka felelt, a megyékben a fő- és alispánnal, a községek vezetőivel, a nagyobb városok érintésekor pedig a város polgármesterével, főispánjával, rendőrkapitányával kellett együttműködni. Ezekben az esetekben természetesen nem volt utasítási joga, de nem találtunk példát arra, hogy az együttműködésben nagyobb fennakadások alakultak volna ki. A vidéki hatóságok jól érzékelhetően respektálták a Belügyminisztériumot (a korszakban többnyire a miniszterelnök vitte a belügyet is) és ennek a rend fenntartásában elsődleges végrehajtó szervét, a csendőrséget.

A csendőrség részéről egy kirendelt tiszt jelentése alapján a kerület parancsnoka számolt be a belügyminiszternek. Egy 1896-ban Muraszahelyen tett látogatásakor például 78-ra egészítették ki a környező csendőrőrsök állományát, gondoskodni kellett az elszállásolásukról és az étkezésükről, valamint kényelmes feladatuk miatt külön oktatásban is részesítették őket. A budapesti főkapitány pedig németül beszélő detektíveket és nyolc polgári ruhába öltözött

¹⁷ MOL BM Res. 40. d. 1901. 5. t. 444.; Az esetről lásd még Frisnyák Zsuzsa: i. m. 74. o.

¹⁸ MOL BM Eln. 175. cs. 1896. I. t. 2739.

rendőrt küldött a helyszínre.¹⁹ A Vaskapu-csatorna megnyitási ünnepsége miatt megszigorított határőrizeti szolgálatra pedig egy tisztre, három altisztre és harmincegy rendőrré volt szükség. Az intézkedést annál is inkább fontosnak tartották, mert Ferenc József mellett a román és a szerb királyt, a közös kormány tagjait, valamint magyar és osztrák minisztereket is várták a megnyitóra.¹⁹

Bár nem Ferenc Józsefhez kapcsolódik, de meg kell jegyeznünk, hogy a Habsburg-ház tagjai, a külföldi uralkodók és vezető politikusok utazásainak védelme hasonló elvek szerint történt. 1873-ban a walesi herceg hajóval utazott Pestre, de nem kívánta felfedni inkognitóját, ezért az útközben megtekinteni kívánt Komárom polgármesterét „egyszerű” üdvözlésre, minden feltűnés kerülésére utasították, ami természetesen a védelmet is érintette. Az üdvözlést olyannyira sikerült leegyszerűsíteni, hogy a hajó reggel háromnegyed ötkor megállás nélkül úszott el a város mellett.²⁰ Kemény szervezési nehézséget okozott viszont Frigyes főherceg, a császári és királyi hadsereg későbbi főparancsnokának kiszámíthatatlan megjelenése. Egy 1900-ban keltezett levél szerint a féltoronyi kastélya felújítása óta nagyon gyakran jött át Pozsonyból a nyolcvanezer holdas vadászterületre. Kíséret nélkül felült a vonatra, majd egyszerűen leszállt egy általa alkalmyszerűen kiválasztott állomáson, ahol elkezdte a vadászatot. Az alispán azonnali intézkedést kért ebben az ügyben, mert tudomásuk szerint az ősszel „*nagyobb számmal várnak fejedelmi vendégeket*” a kastélyba. A család védelmét eddig úgy oldották meg, hogy megjelenésük esetén gyakoribb járőrözésről szólították fel a csendőrséget. Hosszú egyeztetés után végül a főherceg tartózkodásának idejére kétfős járőrt helyeztek el a kastélyban, annak ellenére, hogy Frigyes egy őrs állandó felállítását Féltoronyban ingyenesen igénybe vehető épülettel segítette volna elő.²¹

Összefoglalóan megállapíthatjuk, hogy a király személyének védelme érdekében a hatóságok minden rendelkezésre álló eszközt bevetettek. A helyi ismereteket biztosító közigazgatás és csendőrség igyekezett a viszonylag távoli környezetét ellenőrizni, kiszűrte az esetleges veszélyforrásokat, de egy jól megszervezett merénylettel szemben valószínűleg tehetetlenek lettek volna. Hiányzott ugyanis Ferenc József együttműködési készsége, hozzájárulása a személyéhez közeli védelem megszervezéséhez/megjelenéséhez, így – amint az 1914-ben bebizonyosodott – csupán a véletlennek, a tényleges szándék hiányának tulajdonítható, hogy nem történt szerencsétlenség.

¹⁹ Uo. 3464.

²⁰ Uo. 28. cs. 1873. I. t. 1582.

²¹ MOL BM Res. 36. d. 1900. 5. t. 810.